Rocznik IV (1922) Września, wtorek, dnia 20-go czerwca 1922 Numer pojedyńczy 5 mk.

Orędownik Wrzesiński

Wychodzi trzy razy tygodniowo i to co wtorek, czwartek i sobotę prócz dni świątecznych

Nakład i druk A. Prądzyńskiego Odpowiedzialny za część nieurzędową Andrzej Prądzyński we Wrześni

Organ urzędowy na powiat Wrzesiński

ABONAMENT: (na poczcie lub w administracji) kwartalnie 120 mk. : miesięcznie 40 mk. № 71 OGŁOSZENIA: za miejsce jedno-łamowe jeden milimetr w wyż 8,— mk. Telefonu № 389

Dział urzędowy

Zarządzenie

Na mocy rozporządzenia wykonawczego Pana Ministra Spraw Wojskowych z dnia 11 maja rb. (Dz. Ust. № 36 poz. 310 § 15) zarządzam niniejszem tegoroczny spis wszystkich zwierząt pociągowych: znajdujących się w powiecie jak koni, mułów, osłów i wołów. Spis przeprowadzić należy jak następuje: PP. Sołtysi i Przewodniczący obszarów dworskich sporządzą i nadeślą do Komisarjatów obwodowych i Urzędów Policyjnych wykazy wszystkich zwierząt pociągowych do dnia 23 czerwca rb. włącznie. W wykazie należy osobno wykazać konie, muły, woły i osły (dla każdego rodzaju zwierząt osobny spis.) W wykazie koni należy podać nazwisko właściciela konia, wiek konia, wysokość, maść, czy klacz, ogier względnie wałach (o ile klacz, czy wysoko źrebna ile przed oźrebieniem albo ile po oźrebieniu).

W wykazie pociągowych osłów, wołów i mułów podać nazwisko właściciela ilość zwierząt powyższych i wiek zwierzęcia, z podaniem ilości zwierząt.

Za niewykonanie mego zarządzenia czynię osobiście odpowiedzialnymi PP. Sołtysów i Przewodniczących obszarów dworskich.

Września, dnia 17 czerwca 1922 r.
L. dz. 5693/22 I. **Starosta.** Charkiewicz.

Następujące osoby zamierzają na stałe opuścić terytorjum Polski:
pos. d. ryc. Mylius Fryderyk z fam., Neryngowo,
gospodarz Peytsch Walter z fam., „
wdowa Roestel Jadwiga, Września,
wdowa Brämer Wanda z fam., „
Burg Krystyna, „
gospodarz Drewes Jan z fam., Książno,
gospodarz Göbel Alwis z fam., „
robotnik Segert Ernest, Września,
gościnny Heinrich Ernest z fam., Zajezierze.
Września, dnia 17 czerwca 1922 r.
P. III. **Starosta.** Charkiewicz.

Dyrekcja Gimnazjum Państwowego we Wrześni ogłasza, że wpisy do klasy I na rok szk. 1922/23 odbędą się dnia 26 i 27 czerwca br. do klas II—VIII 30 czerwca i 1 lipca. Egzaminy wstępne do kl. I 30 czerwca, do klas II—VIII 1 lipca każdorazowo o godz. 8 rano.

Bliższe szczegóły w afiszach w mieście względnie w godzinach urzędowych w kancelarji Dyrekcji.
Września, dnia 6 czerwca 1922 r.
Prof. Romanowicz, dyrektor.

Wpisy do Szkoły powszechnej we Wrześni, odbywać się będą w piątek 30 bm., od godz. 9—12 przed południem. Rodzice lub opiekunowie dzieci powinni przy wpisie przedłożyć metrykę i świadectwo szczepienia ospy. Każde dziecko po ukończeniu 7-go roku życia obowiązane jest uczęszczać do szkoły. Dzieci cieleśnie i umysłowo rozwinięte mogą być przyjęte po ukończeniu 6-go roku, o ile w szkole starczy dla nich miejsca.
Gawęcki, rektor.

Dział nieurzędowy

Sejm uchwalił

utworzenie Komisji Głównej 161 przeciw 150 głosom.

Na pierwszem posiedzeniu rzuca Marszałek parę nazwisk, o których mówiono w Sejmie jako o ewent. kandydatach na premjera. Wymienia więc: pp. Ponikowskiego, Plucińskiego, Stesłowicza, wojewodę Sołtana i Augusta Popławskiego, ziemianina z Lubelskiego. urzędnika M. S. Z.

Wkroczenie wojsk polskich

Katowice, 17. 6. (Pat.) Wkroczenie wojsk polskich na G. Śląsk pod wodzą gen. broni Szeptyckiego nastąpi we wtorek 20 bm. przedpołudniem, o czem uwiadomiono województwo śląskie i komitet przyjęcia wojsk polskich. Przekroczenie granicy przez sztab na moście szopienickim pod Sosnowcem nastąpi we wtorek o 8 rano. Do Katowic wojska wkroczą między 10 a 11 przedpołudniem drogą do Szopienic.

Według informacyj komitetu przyjęcia i województwa wojska polskie na granicy powita wojewoda Rymer z członkami tymcz. rady wojewódzkiej oraz delegat biskupi ks. prałat Kapica, który udzieli wojsku błogosławieństwa. Inwalida powstaniec g. śląski przetnie szablą symboliczny łańcuch z zieleni, poczem wojska w otoczeniu oddziałów b. powstańców pomaszerują do Katowic.

U wejścia do miasta powita wojsko starszy burmistrz miasta dr. Górnik w otoczeniu członków Rady Miejskiej i członków magistratu, na rynku zaś imieniem ludności g. śląskiej przemówi poseł Korfanty. Na rynku zostanie odprawiona msza polowa a potem defilada wojsk przed gen. Szeptyckim i oficjalnymi gośćmi. Po południu projektowana jest w parku im. Kościuszki (dawn. park południowy) zabawa ludowa.

We wtorek zajętą będzie pierwsza strefa polska, tj. miasto i powiat katowicki. Obejmowanie strefy drugiej tj. Królewskiej Huty i okolic nastąpi w czwartek.

Następnie stopniowo co dwa do trzy dni obejmowane będą dalsze strefy, których jest 6 a objęcie całego G. Śląska dokonane będzie około 10 lipca.

Śląsk przed objęciem

Komisja Mieszana

Katowice, 17. 6. (Pat.) Wczoraj odbyła się tu konferencja prezydenta Komisji Mieszanej dla G. Śląska Calondera oraz p. Kakenbeka prezydenta przysyłego G. Śląska trybunału rozjemczego z przedstawicielami Polski i Niemiec w sprawie objęcia przez obu prezydentów urzędowania. Siedzibą komisji mieszanej będą Katowice, zaś trybunału rozjemczego Bytom. Dziś popołudniu obaj prezydenci udali się do Opola w celu złożenia wizyty Komisji Międzysojuszniczej.

Pożegnanie niemieckie

Eilwese, 17. 6. (PAT. Rad.) Dziś ogłoszono pożegnanie niemieckiego i pruskiego rządu wystosowane do mieszkańców części G. Śląska przechodzącej do Polski. W pożegnaniu tem rząd niemiecki występuje przeciwko decyzji Rady Ligi Narodów i ma nadzieję, że mimo granic ludność utrzyma jedność kulturalną, jedność językową i poczucie narodowości niemieckiej.

Odezwą kończy się apelem do ludności Śląska pozostającej przy Niemczech, której rząd niemiecki i pruski obiecują wyleczenie ze wszystkich ran, jakie ludność tę dotknęły.

Podpisanie wszystkich umów

Katowice, 17. 6. (AW.) „Morgenpost" donosi z Opola, że wszystkie dodatkowe umowy między pełnomocnikami Polski i Niemiec zostały ostatecznie podpisane. Zupełne oddanie tereru przypadającego Polsce ma być okończone w dniu 10 lipca, czyli w rocznicę Grunwaldu.

Przejęcie poczty i kolei

Katowice, 17. 6. (AW.) Dzienniki donoszą, że poczta przejęta będzie przez władze polskie w dniu 18 bm. tj. jutro o godz. 6-ej popoł. Od poniedziałku rana tracą wartość w polskiej części G. Śląska znaczki pocztowe wydane przez Komisję Międzysojuszniczą, gdyż obecnie sprzedawane będą tylko znaczki polskie.

Z miasta i dalszych stron

Września, dnia 19-go czerwca 1922 r.

* **W sobotę, dnia 17-go b. m.** odbył się bardzo uroczyście obchód urządzony przez Dyrekcję państwowego gimnazjum we Wrześni wręczenia świadectw dojrzałości swym pierwszym 8 abiturjentom. Do uświetnienia przyczyniło się przybycie Kuratora Szkolnictwa Wielkopolskiego p. Bernarda Chrzanowskiego z Poznania — wielkiego gościa i przedstawiciela najwyższego naszej władzy szkolnej, oraz wizytatora zakładu p. Radcy dr. Jabczyńskiego, którego powitał na dworcu p. Dyr. Romanowicz i wprowadził szpalerem utworzonym przez skautów

MATERJAŁY DO

HISTORJI MIŁOSŁAWIA

zebrał Filip Skoraczewski, honorowy obywatel miasta Miłosławia.
24)

Nadto d. 10 sierpnia 1816 r. stawia rezydujący w Pyzdrach królewsko pruski lieutnant i oficer żandarmerji powiatowej, Fitsch, do wójta 7 zapytań i rozporządzeń:

„Wzywam wszystkich resp. Wn. wójtów i Wn. burmistrzów niniejszem z urzędu, ażeby za okazaniem niniejszego królewskiemu żandarmowi następne punkta zaświadczyli.

I. Czyli się w mieście, lub graniczących koloniach i borach podejrzane osoby nie znajdują i tych należy tak krajowych, jako też obcych władzy jako dezertery podać.

II. Czyli w mieście zaraźliwe choroby panują, między któremi uważać należy i ospę.

III. Wiele się tamże znajduje dzieci, jeszcze szczepionej ospy nie mających.

IV. Jeżeli gdzie jaki pożar ognia wybuchnął, obowiązkiem jest żandarma, wywiedzieć się o przyczynie tegoż. Jeżeli był ogień podłożonym, musi więc żandarm o domniemanym wywiedzieć się, sprawcy imię i opis jego ściśle zanotować i to kazać sobie zaświadczyć.

V. Przy popełnionych zabójstwach należy się także o domysłowym wywiedzieć sprawcy i podobnież przy zaszłych rozbojach, kradzieżach, opisując ściśle osobę, która tutaj jest w podejrzeniu, tudzież skradzione rzeczy spisać, jeżeli są n. p. konie, jakie mają lata i odmiany ich naznaczyć.

VI. Obowiązany żandarm jest wywiedzieć się czyli zaraza bydła, lub choroby między owcami, jako to parchy etc., tudzież smarkate i parszywe konie nie znajdują się.

VII. Nadto obowiązkiem jest żandarma widzieć, gdzie mosty i drogi w złym znajdują się stanie, także gdzie niemasz przepisanych drogowskazów i o tem właściwej donieść władzy, również na to kazać sobie dać zaświadczenie.

W końcu wzywamy W. W. wójtów i wszelkie resp. władze, żeby w zaszłych przypadkach n. p. aresztowaniu na rekwizycją żandarmów, wszelką tymże pomoc dawali. Pyzdry, dnia 10 sierpnia 1816. Królewsko Pruski Lieutnant i oficer Zandarmerji Powiatowej. (podp.) Fitsch."

Odnośnych odpowiedzi nie napotkaliśmy.

Wszystko więc zaczęto na pruską, nową, materjalnie lepszą przerabiać modłę, co po ciągłych poprzednich, nietylko polskie, ale i wszelkie przyrodzone i nadprzyrodzone prawa uchylających wojnach i ciągłych, a wielce uciążliwych załogach wojskowych Miłosławowi na korzyść wychodzić było powinno, a jednak nie wychodziło. Przemysł, a zwłaszcza sukienniczy, całkowicie prawie w rękach Niemców, których tu starosta Mielżyński przed rozbiorem Polski przyciągnął, się znajdujący, upadał z dniem każdym. Niemcy zadłużali się, ubożeli i wynosili się do Zagórowa, Tomaszowa, Łodzi, a część z nich zwróciła się ku Lesznu i Rawiczowi.

Zmiana rządu uwidoczniła się tu najwyraźniej w zmianie burmistrza starej daty, uczciwego, zaufanie miasta posiadającego i przez toż na naczelnika magistratu powołanego obywatela Dziegieckiego, na fachowca biurowego, tylko po niemiecku z władzami korespondującego v. Romjewski. Przyczyną tej, przez rząd w roku 1816 dokonanej, była odpowiedź Dziegieckiego na 19 pytanie Naczelnego Prezesa.

Oznaczając po kongresie wiedeńskim granicę W Ks. Poznańskiego w kongresowem królestwem polskim nadmieniliśmy, iż Pyzdry do ostatniego przypadły. Jednakże oficer pruskiej żandarmerji powiatowej Fitsch jeszcze dnia 10 sierpnia 1816 r. władzom miejskim miłosławskim z tamtąd przysyła rozporządzenia. Wiemy też z Feigego historji powiatu wrzesińskiego, że nawet sąd pokoju i inne władze Miłosławia, czyli wogóle powiatu średzkiego, w pierwszych latach po kongresie jeszcze w Pyzdrach przebywały. Niepodobną bowiem było całej organizacji powiatowej, która się przez długie lat setki koncentrowała, od razu z Pyzdr do Środy przerzucić. Mniejby było kłopotu z transportem akt, bo z tych najważniejsze, a zwłaszcza akta sądu grodzkiego i tak z Pyzdr do Poznania powędrowały, i dziś się z wielu zabytkami piśmiennemi z przeszłości naszej w król. pruskiem archiwum w stolicy dzielnicy naszej bezpieczne znajdują, ale wiele spraw w Pyzdrach zawikłanych na miejscu odwikłanemi być musiały. Zresztą stanowczo zawarcie ugody w sprawie granicy rosyjsko-pruskiej nastąpiło pomiędzy temi państwami dopiero 11 listopada (30 października) 1817 roku. Granicę zaś tę uznano obustronnie w Warszawie za dobrze poprowadzoną (richtig), po ukończeniu recesu 24 (12) kwietnia 1823.

W marcu 1818 ustanowiono powiat wrzesiński. Do Wrześni przeniosły się też już 18 marca 1818 sąd pokoju z Pyzdr, a w kwietniu kasa powiatowa z Pyzdr i radca ziemiański z Środy. Ostatnią korespondencją radcy powiatowego z Środy znaleźliśmy w miłosławskich aktach miejskich z dnia 11 marca 1818 r.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

zakładu do gmachu uczelni. Następnie udała się młodzież przy dźwiękach muzyki wojskowej do kościoła, aby wysłuchać Mszy św. na pomyślność maturzystów odprawionej. Czoło pochodu stanowił oddział skautów, za nimi szła uroczyście osemka maturzystów i dalej klasami młodzież gimnazjalna pod kierownictwem swych gospodarzy klas. Podczas nabożeństwa wykonał śpiewy chór gimnazjalny. Pięknie i do serca młodzieży wchodzącej w okres nowego życia pozaszkolnego przemówił od ołtarza Ks. Katecheta Jernajczyk, wskazując Chrystusa Pana jako ideał, w myśl nauk którego postępując znajdzie każdy pociechę i ukojenie, chociażby droga życia po grudzie prowadzić miała. Po odśpiewaniu „Te Deum“ udała się młodzież z powrotem w mury szkolne, gdzie przy wypełnionej auli świecka część uroczystości się rozpoczęła odegraniem Uwertury z „Tella“ i następnie odśpiewaniem przez chór pieśni „Gaude Mater“. Pierwszy przemówił do młodzieży Dyrektor zakładu, przedstawiając krótko dzieje gimnazjum naszego od chwili spolszczenia go i złożył od siebie i w imieniu całego grona nauczycielskiego serdeczne życzenia na dalszą drogę życia już wolnych obywateli Najjaśniejszej Rzeczpospolitej wskazując pracę i tylko pracę rzetelną jako ideał życia obywatelskiego. W imieniu abiturjentów przemówił p. W. Ziętek, dziękując dyrekcji szkoły i profesorom za udzielone światło nauki oraz trud i mozół nad wychowaniem, które do skończenia szkoły i złożenia egzaminu doprowadziło. Jako ostatni przemówił bardzo serdecznie p. Kurator Chrzanowski, życząc pierwszym maturzystom aby życie swe przyszłe kształtowali na wzorach wielkich poprzedników, wskazując przyszłym lekarzom działalność D-ra Marcinkowskiego, prawnikom jako wzór postawił wielkiego jałmużnika współczesnego mecenasa Osuchowskiego itd., zakończył życzeniem, aby cała osemka dożyła pięćdziesiątletniego jubileuszu i posiwiali w pracy, na którą z dumą wstecz spoglądać by mogli i na tych samych miejscach honorowych tak w kościele jak w auli zakładu zasiąść mogli. Piękną uroczystość zakończyło wręczenie przez p. Dyrektora Romanowicza świadectwa każdemu z maturzystów z osobna połączone z serdecznym uściskiem dłoni.

* **Dnia 3-go lipca rozpoczyna się 16-ty rok szkolny Prywatnej Szkoły Handlowej Pozn. Tow. Buchhalterji.** Interesenci z grona naszych czytelników otrzymają z naszej ekspedycji prospekt Szkoły Handlowej z podziękowaniami i uznaniami uczniów, którzy po 2—3 miesięcznym wyszkoleniu dobre posady otrzymali. Szkoła Handlowa stoi pod nadzorem Kuratorjum Okręgu Szkolnego i będzie ściśle według przepisów tegoż przez akademicznie wykształconego kierownika jak i przez akademiczne lub państwowo egzaminowane siły nauczycielskie pod kontrolą Rady Nadzorczej Pozn. Tow. Buchhalterji kierowaną, która to okoliczność rękojmię dobrego wyszkolenia daje.

Odezwa do Społeczeństwa!

Dziś, nie o datki, lecz o pomoc moralną i podpisy.

Zrządzeniem Opatrzności potworna wojna pochłaniająca miljony młodych istnień, cudem wskrzesiła Polskę.

Podwalinami jej gruzy, mogiły, krocie kalek, wdów i sierót.

Ojczyzno! Na apel Twój poszliśmy wszyscy, młodzi i silni, starcy i słabi, kobiety i dzieci — ponowny stał się cud.

Kto jutro stanie do broni wobec nowej groźby, jeżeli chleba nie mamy dla wczorajszych bohaterów.

Ojczyzno! My dziś wołamy do Ciebie, zlituj się nad męczennikami Twojemi. —

Po jałmużnę ręki nie wyciągamy, głosem rozpaczy wołamy, by Państwo spełniło powinność wobec tych, którzy krwią przelaną i cierpieniem budowali jego fundamenty. Powinność tę uznał Sejm Ustawodawczy dnia 18-go marca 1921 r., uchwalając dla inwalidów, wdów i sierót.

A Rząd?????? — Rząd tak hojny dla wielu, nie potrafił dotąd uchwały w życie wprowadzić,

nie potrafił, czy nie chciał? —

A dziś już tak późno, zaopatrzenie wystarczające 15 miesięcy temu, nie pokryje długów, nie odszkoduje sprzedanej odzieży i resztek mienia pozbytego.

Niestety uchwała i głos Sejmu nie wystarczyły i nie skłoniły Rządu do wykonania ustawy, niech więc opinja publiczna przemówi, niech głosem donośnym zmusi Rząd do spełnienia najświętszego obowiązku.

OBYWATELE!

Niech nikt swego podpisu nie odmówi, protest całego narodu niech poprze słuszne żądania cierpiących i głodujących rzesz, niech społeczeństwo całe wystąpi zwarcie — przeciwko zarządzeniom krzywdzącym najlepszych synów Ojczyzny.

Zarząd Wlkp. Okręgu Wojewódzkiego Zw. Inwalidów Wojennych.

(—) **Ludwik Stachecki**, przewodniczący.
(—) **Stanisław Mechliński**, sekretarz. (—) **Florjan Koralewski**, skarbnik.
(—) **Julietta Przyjemska.** (—) **Edm. Bigoński**, poseł.

* *

Zarząd Związku Inwalidów Wojennych podając powyższą odezwę do wiadomości publicznej ma nadzieję, że żaden prawy polak, miłujący wyswobodzoną Ojczyznę podpisu swego nie odmówi. Żywimy zaś przekonanie, iż inwalidzi i wdowy, którzy zajmować się będą zbieraniem podpisów, nigdzie na przykrości ze strony społeczeństwa narażeni nie będą.

Składki i pokwitowania

W miejsce nieprzybycia na poświęcenie Bursy gimnazjalnej złożyli w dalszym ciągu: pp. dyrektor gimnazjum Drzażdżyński Gniezno 500 mk., R. Zarzycki, urz. kol. Września 1000 mk., Stefanowie Golczowie Września 10000 mk., Sośniccy Kołaczkowo 3000 mk., Chełmikowskie Września 1000 mk., Bartz, dzierżawca probostwa Września 2500 mk., M. Marcinkowski Strzałków 2500 mk., Radca Jabczyński Poznań 1000 mk.

W czasie od 5 do 10 czerwca 1922 r. zgłoszono 9 urodzeń z tych: 6 z miasta i 3 ze wsi; zawarto 2 śluby; zgłoszono następujące zgony: Ignacy Bosacki z Gozdowa 10 godzin, robotnica Zofja Ostrowińska z Strzałkowa 16 lat, Bogusława Blaumann z Miłosławia 9 lat, Jan Nowaczyk z Wrześni, 5 minut.

W czasie od 12 do 18 czerwca zgłoszono: 9 urodzeń, z tych 6 z miasta i 3 ze wsi; zawarto 3 śluby; spisano 1 zapowiedź; zgłoszono następujące zgony: Antonina Jędraszak ur. Podlewska z Bierzglinka 52 lata, Marjanna Palankiewicz urodz. Makowska z Wrześni 81 l, Zofja Smiglewska z Miłosławia 9 l.